

REZILIENȚA SOCIETĂȚII ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI COVID-19 ȘI ROLUL ARMATEI ÎN ACEST PROCES

General-maior Gheorghiță VLAD

Locțiitorul pentru operații și instrucție
al șefului Statului Major al Apărării

*L*umea se confruntă, de la începutul anului 2020, cu o criză medicală – pandemie care ar putea fi clasificată în categoria known knowns – pericole cunoscute. Istoria omenirii a mai înregistrat astfel de situații. Ne sunt cunoscute, deoarece au fost immortalizate prin artă, literatură sau filme – atât din perspective istorice, cât și futurist-distopice. De asemenea, au existat avertismente de-a lungul timpului, din partea organizațiilor internaționale din domeniul sănătății, despre un astfel de risc privind securitatea medicală. Cu toate acestea, pandemia generată de coronavirusul SARS-CoV-2, care determină boala COVID-19, este scenariul de securitate pentru care omenirea, în general, a fost foarte puțin pregătită.

*Î*ncadrarea unei pandemii ca problemă de securitate nu înseamnă „este timpul să intrați în panică”, nici că o pandemie ar trebui să fie echivalată cu un război sau cu o problemă militară. Cu toate acestea, este, cu siguranță, o problemă de securitate. Ca atare, gestionarea situației necesită minți lucide și cele mai bune informații posibile, deseori în condițiile în care datele sunt incomplete sau insuficiente. Acest tip de criză

ilustrează natura complexă a securității, în care sunt implicați mai mulți actori, iar o bună cooperare civil-militară este esențială pentru înțelegerea imaginii de ansamblu.

Pandemia COVID-19 nu face parte din provocările care se încadrează în mod obișnuit în securitatea militarizată (utilizarea forței), dar ne-a dovedit că ar putea, totuși, destabiliza societăți întregi.

Prin urmare, nu este o mare surpriză faptul că, atunci când lucrurile au devenit cu adevărat complicate, armata a fost implicată. Acest lucru nu este fără precedent. Ori de câte ori apare un dezastru natural sau provocat de om, forțele armate devin una dintre soluțiile de bază pentru guverne în generarea răspunsului lor. Majoritatea țărilor au o legislație în vigoare care permite utilizarea forțelor armate pentru a sprijini autoritățile civile în crize și situații de urgență non-militare.

Armata română a sprijinit autoritățile centrale și locale prin instalarea a trei spitale ROL 2 în București, Constanța și Timișoara, instalarea a peste 50 de unități de triaj epidemiologic în spitalele militare și civile din țară, efectuarea a aproximativ 25.000 de teste pentru depistarea COVID-19, asigurarea conducerii temporare a trei spitale județene din Suceava, Deva și Focșani. De asemenea, militarii au acționat, pe perioada stării de urgență, în aproximativ 100.000 de misiuni, au fost alături de oamenii aflați în dificultate, au distribuit aproximativ 4.000 de pachete cu produse alimentare și de igienă veteranilor și văduvelor de război în 10 județe. Militarii din Forțele Aeriene Române au efectuat peste 20 de misiuni prin care au asigurat transportul aerian a aproximativ 270 de tone de echipamente de protecție medicală, precum și evacuarea unor cetățeni români din străinătate. Cercetătorii militari au realizat, într-un timp record, o izoletă care a fost omologată și a intrat în producția de serie, precum și un demonstrator tehnologic pentru un ventilator mecanic, două produse extrem de utile sistemului medical. Nu în ultimul rând, întrucât, în astfel de momente, este nevoie, mai mult ca oricând, de solidaritate, compasiune și unitate, specialiști și cadre medicale militare au fost cooptate în echipele dislocate pentru a sprijini efortul autorităților din Republica Moldova și SUA privind gestionarea pandemiei.

Așadar, confruntându-se cu deficiențe critice în capacitățile instituțiilor civile în timpul unui dezastru major, guvernele apelează în mod firesc la capabilitățile militare. De ce reușesc militarii să gestioneze mai eficient o situație de criză, este o întrebare la care se poate răspunde cu câteva argumente ce stau la baza existenței și funcționării sistemului militar.

În primul rând, un leadership puternic este esențial. Trecerea la condiții de război necesită lideri în permanență pregătiți pentru asta, nu decidenți care neagă realitatea. Ca organizații, sistemele militare sunt configurate în mod unic pentru a face față celor mai dure condiții de război, o situație care testează, stresează și întinde limita tuturor facultăților umane – fizice, psihice și mentale. Aceasta include un spectru de capacități și capabilități pe care foarte puține alte organizații le implementează – de la comandă și control la logistică și managementul resurselor, de la asistență medicală și protecție CBRN la transport și inginerie, de la informații și supraveghere la comunicații strategice și chiar cercetare internă și dezvoltare și așa mai departe.

În al doilea rând, informațiile fac diferența. Deși nu este întotdeauna completă sau pe deplin exactă, informația stă la baza luării tuturor deciziilor militare. Navigarea prin „ceata războiului” este imposibilă fără informații. Multe autorități au ignorat semnalele de avertizare timpurie ale pandemiei, iar unele guverne nu au reușit să lanseze eforturile necesare pentru a colecta o imagine completă a răspândirii infecției în interiorul granițelor lor.

În al treilea rând, militarii sunt instruiți să considere timpul o resursă critică, ce nu poate fi recuperată atunci când este pierdută. În astfel de condiții, disponibilitatea presupune o planificare permanentă și riguroasă, care ajustează constant cursurile de acțiune și alocarea de resurse, deoarece o situație dinamică evoluează rapid și incertitudinea crește exponențial. Prin urmare, viteza de reacție și o abordare proactivă contează foarte mult. Odată ce răspândirea pandemiei a dat startul unei creșteri exponențiale în multe țări, autoritățile respective s-au aflat constant în spatele curbei, au pierdut timp prețios ca urmare a implementării unor jumătăți de măsură, fiind nevoite astfel să reacționeze mai degrabă decât să modeleze evenimentele.

În altă ordine de idei, pentru militari, „logistica este componenta care asigură succesul în luptă”. Unii observatori au comparat situația medicilor lipsiți de resurse cu trimiterea trupelor militare în luptă fără armament și echipament de protecție. Militarii sunt educați în gestionarea logisticii de război și au avantajul că învață multe din istoria militară și, nu de puține ori, chiar din propria experiență. De asemenea, în mentalul militarilor, stocurile de rezervă sunt foarte importante. Ei știu că trebuie să dispună de rezerve pentru absolut orice, deoarece pierderile vor avea loc în mod inevitabil și vor trebui înlocuite rapid.

Nu în ultimul rând, pregătirea mentală și moralul sunt aspecte pe care se pune mare accent. Printr-o varietate de tehnici și practici, structurile militare își propun să mențină coeziunea unităților și moralul indivizilor aflați sub spectrul războiului. Aceste tehnici pot, în anumite cazuri, să fie replicate la nivelul societății în timpul crizelor, cum ar fi pandemia în curs de desfășurare. Un exemplu în acest sens este principiul că „nimeni nu este lăsat în urmă”, care stă la baza moralului militarilor în luptă. Multe guverne și societăți au îmbrățișat această tehnică în fața pandemiei coronavirusului – nimeni nu a rămas fără sprijin în urma închiderii granițelor, persoanele în vârstă nu au fost lăsate abandonate în auto-izolare, echipe de voluntari au distribuit alimente celor aflați în nevoie etc. Acesta a fost un mesaj extrem de puternic, care a contribuit la gestionarea pandemiei, astfel încât efectul acesteia să fie cât mai limitat.

Concluzia este că organizațiile militare și membrii acestora internalizează multe elemente de rezistență în situații limită ca parte a muncii și vieții lor și, prin urmare, pot inspira, îndruma și susține societățile părinte în perioadele de nevoie, dacă li se solicită sprijinul. Dar, așa cum militarii știu bine, drumul către reziliență începe cu mult înainte de a izbucni ostilitățile războiului și se bazează adesea pe capacitatea de a menține o atenție sănătoasă asupra scenariilor pentru cele mai grave situații, chiar și atunci când vremurile sunt relaxate și pașnice.

Din actuala pandemie reiese clar că, pentru a gestiona crizele, trebuie să ne gândim critic la rolul abordărilor cuprinzătoare care implică mai mulți actori, începând de la guverne, societate civilă, sector privat, armată și poliție și, nu în ultimul rând, cetățenii din comunitățile lor.